

**ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА
ИНТЕРАКТИВНОТО ОБУЧЕНИЕ ВЪВ ВИСШЕТО
ОБРАЗОВАНИЕ**

Румяна Илчева Неминска

**RESEARCH CHARACTERISTICS OF INTERACTIVE
EDUCATION IN HIGHER EDUCATION**

Rumyana Ilcheva Neminska

Abstract: The quality of tertiary education is one of the main objectives of the common European space. As an element of quality, the development of innovative teaching methodologies in higher education is perceived. That is why innovative practices, student-centered training and their results remain a priority in the process of higher education. It is precisely this that, in procedural terms, requires higher education to have an adaptive research character, so that teaching methods create the conditions for the development of students' research skills. This perspective is the core of this report. It outlines the adaptive nature of interactive methods and their research characteristics. In the contemporary reading of interactive learning two main trends are considered - the scientific theoretical enrichment and the content-technological extension of the notion of interactivity. In the theoretical perspective, interactive education in higher education is seen as a pedagogical model that encourages students to be an active part of the learning interaction. In this sense, interactive methods are understood as integrative complexes in which a dialogue-oriented research environment for the development of scientific and research potential is constructed. The interactive methodological complex organizes such academic learning environment, which is permanently dynamic, research-focused, creative and effective. The grading of this interactive methodological complex consists in the fact that the students use the methodical supports, but they build their scientific theoretical links so that they mutually develop their cognitive, emotional and other type of potential. In content - technology terms, the concept is explored through action - oriented and interdisciplinary approaches. The methodical interactive complex is also built on simulation-based pedagogical training. It has designed a learning environment in which students can make mistakes, exercise and explore the cognitive space, apply various ideas several times to achieve the most satisfactory and pedagogically acceptable result. The research technology in the methodical interactive learning model is constructed in three stages: community work, assessment reflection and a self-reflection questionnaire. In the three technological

stages, the student enters different roles: constructor, evaluator, personal reflection. In each of the stages, the research feature enables influence on a particular element of the model so as to enhance/slow down, postpone/hurry an action, result or process. The research features of interactive learning relate to self-reflection at several levels: - teaching; - learning; - constructs of pedagogical communication, - assessment/self-assessment. The application of a research interactive learning model enhances the research culture of the students and the level of their personal and professional communication.

Key words: interactive education, higher education

Съвременен прочит на интерактивното обучение.

Прегледът на научна литература предлага разнообразни, взаимно допълващи се аспекти на определението за интерактивност. Наблюдават се две тенденции – научно-теоретично обогатяване и съдържателно-технологично разширяване на понятието за интерактивност. Иванов, И. (Ivanov, I., 2005) посочва, че в основата на интерактивното обучение е поставен конструктивизма. Конструктивизмът е образователна философия, основана на предпоставката, че човек активно конструира своето собствено разбиране или знание чрез взаимодействието между това, което вече знае и това, в което вярва. (Bruner, 1966). Конструктивисткият подход, приложен към интерактивното обучение мотивира и предизвиква участниците да се превърнат в конструктори на своето собствено знаене и интелектуално израстване. Модуларният подход, развит от Хаурд Гарднър намира водещо място в научното обосноваване на интерактивното обучение (Gardner 2014). Модуларният подход, приложен в интерактивното обучение определя, че всеки от участниците притежава определен тип интелигентност и я използва в образователния процес. Този подход разглежда интелигентността като потенциал, който може да се развива чрез конструирана учебна среда и образователни взаимодействия, чрез целта и задачите в образователните взаимодействия. **В този смисъл обучението във висшето образование би трябвало да осигурява различни контексти, така че обучаемите да могат да избират подходящата за тях среда и начини на учене.** Дончева, Ю, обобщава, че „понятието интерактивни методи не представляват конкретни техники и алгоритми, а цялостен процес на взаимодействие между учителите и учениците, при който образованието от статично, от йерархично се превръща в процес, във взаимодействие, в мултипликация, в постоянно разчупване на формите“ (Doncheva, Yul.,

2016). Според Станфордския университет “интерактивното обучение активно ангажира обучаващите се при усвояването на учебния материал. То внася динамика, както за студентите, така и за преподавателите. Лекциите се превръщат в дискусии, а студенти и преподаватели стават партньори по пътя към придобиване на знания.”

От направения кратък преглед на интерактивното обучение може да се изведат негови основни характеристики – то е диалогово, развиващо, активизиращо, мотивиращо. То не е императивно, а е личностноориентирано обучение, базирано на личната отговорност. Интерактивното обучение във висшето образование се разглежда като цялостен педагогически процес, в който:

- се осъществява активно взаимодействие на студентите с учебната среда, учебните ресурси, човешкия и личностен потенциал на академичния индивид. Учебната среда е организирана, така че да мотивира и познавателно активизира участниците в учебния процес. Самата тя служи като основа за натрупване на емпиричен опит и за научаване в процеса на взаимодействие.

- преподавателят и студентът са пълноправни участници като индивидуално-личностни авторитети. Преподавателят има конструктивно-организационна роля, до момента, в който студентите развият първоначални умения за ръководене и управление на интерактивния учебен процес;

- задачата на преподавателя е да създаде условия за образователна инициатива на студентите. Преподавателят не е филтър, който преминава през информацията, а изпълнява функцията на асистент в работата. Той е един от източниците на информация.

Интерактивното обучение във висшето образование е педагогически модел, който насърчава студентите да бъдат активна част от обучителното взаимодействие. Отрича пасивното наблюдение, слушане, записване или запаметяване на информация. Студентите взаимодействат с материала, един с друг и с преподавателя по активен начин. Този модел на преподаване, насочен към обучаемите насърчава въображението и укрепва уменията на студентите за критично мислене и решаване на проблеми. Това обучение създава активни и отговорни учащи младежи. Интерактивното обучение може да има много форми: проекти, проучвания, използващи технологии, дискусии и симулации.

В съдържателно-технологичен аспект интерактивното обучение се конструира от редица методи, организиращи учебната среда и дизайна. В педагогическата литература се срещат различни дефиниции за интерактивен метод на обучение. В научната

литература се определя, че това е “форма на продуктивно и реципрочно диалогово и полилогово взаимодействие между субектите в процес на обучение лице в лице, чрез която се обменят информация, идеи, дейности, състояния и съвместно се постигат конкретните цели на обучение върху основата на три онтологични равнища-личностно, социално, основно” (Radev, P., 2005). Допълва се, че използването на интерактивни методи изисква наличие на партньорски взаимоотношения, диалогов вид комуникация между учещи и обучаващия (Gyurova, V., 2006). Друга дефиниция дава Кашлев, С., който определя интерактивния метод като “начин за целенасочена дейност на учител и на учащи се за организиране на взаимодействието на всички участници в педагогическия процес с цел създаване на оптимални условия за развитие“ (Kashlev, S., 2004 г.). Интерактивните методи на обучение се дефинират като взаимосвързана съвместна дейност на учащите се и преподавателя, при която всички участници в образователния процес си взаимодействат, обменят информация, заедно решават проблеми, моделират ситуации, оценяват своите действия и действията на другите, потапят се в реална атмосфера на сътрудничество при решаване на проблеми.

В настоящата статия интерактивните методи се разбират като интеграционни комплекси, където методически са съчетани конкретни/единични интерактивни методи, които взаимно се допълват, организират диалогова, изследователска среда, развиват научен и изследователски потенциал. Интерактивният методически комплекс организира такава учебна академична среда, която е трайно динамична, изследователска, креативна и резултативна. Градивността на този интерактивен методически комплекс се състои в това, че студентите ползват методическите опори, но изграждат свои научно-теоретични обвързаности, така че взаимно развиват своя познавателен, емоционален и друг тип потенциал. Те споделят отговорността, целта и технологичната част при самоподготовката си, така че да представят най-доброто от себе си при презентиране на резултата. При конструиране на интерактивния методически комплекс преподавателят прилага изследователски подход.

Изследователски подход в интерактивното обучение.

Изследователският подход се разглежда в различни аспекти (Neminska, R. 2016, 2017). В процеса на теоретичния и процесуален анализ се открояват няколко негови основни характеристики:

а) научно-теоретичен и практически подход, който приема и насърчава изявата на различната обосновааност, отхвърля императивността и подкрепя изследователското откритие;

б) подход, базиран на собствено участие, планиране, изследване на учебния проблем. Свързан е с проблемни въпроси, казуси, сценарии, а не просто с репродуктивен коментар;

в) подход, който пряко предполага решаване на познавателни проблеми чрез активно включване, преживяване, свободен избор;

г) в структурата на изследователския подход имплицитно се включват дейностноориентираният и интердисциплинарният подход, което от своя страна, оформя една нова методологична перспектива. Дейностноориентираният подход е насочен към създаване на условия за овладяване на комплекс от педагогически компетенции. Интердисциплинарният подход основополага условията за допълващи и развиващи елементи в методиките на обучение.

Изследователският подход в преподаването е начин за запознаване на студентите с методите на научното познание като им се представи множествена перспектива за усвояване. Той създава условия за формиране на научен мироглед, чрез различна контекстна перспектива, развива мисленето и когнитивната самостоятелност. Същността на изследователския подход, приложен в интерактивното обучение е свързана с научно-изследователската култура и поведение на всичките участници в обучението.

Основни характеристики на този подход са:

- рефлексията и саморефлексията;
- гъвкавост и мобилност на данни и форми на комуникация;
- трансвералност и адаптивност на учебна среда, учебна форма и познавателна информация.

Основна изследователска характеристика на интерактивното обучение е саморефлексията. През целия обучителен период преподавателят има възможност да променя елементи от интерактивния модел на обучение в зависимост от рефлексията на студентите, от междинните екипни и групови резултати. Саморефлексивната характеристика е пряко пропорционална на професионалната адаптивност. Преподавателят има възможност чрез преоценяване на собствените си цели и образователни стратегии да развива и усъвършенства методическия интерактивен комплекс. Има възможност, ползвайки научно-изследователски методи за проследяване успеваемостта и академичното израстване на студентите, да прилага корекционни стратегии в собствено конструираните интерактивни методически модели.

Саморефлексивната характеристика е водеща и при взаимодействието на студентите с образователния конструкт. Дончева, Ю свързва рефлексията и саморефлексията в интерактивното обучение с активността, чрез която учещият „се превръща в субект, действащ осъзнато, отговорно и свободно в новия, за него, образователен контекст“ (Doncheva, Yul., 2016).

Методическият интерактивен комплекс е изграден върху симулационно-базирано педагогическо обучение. В него е конструирана такава учебна среда, в която студентите да могат да грешат, да се упражняват, да изследват научно-познавателното пространство, да прилагат по няколко пъти разнообразни идеи, за да достигнат до най-пълноценния и педагогически приемлив резултат. В изследователската основа на интерактивното обучение се основополагат казус-методът, ситуационният и симулационно-базираният образователни методи. Тук те се разглеждат като обобщени дидактически методи, в които свое място намират дискуссионните методи (беседи, дебати, дискусии, мозъчна атака, обсъждане) и опитни (емпирични) методи (проект, експеримент, презентация и други, основаващи се на диалога. По този начин е изпълнено условието за изследователската характеристика на интерактивното обучение:

- развива се изследователско научно пространство, съобразено с възрастовите, личностно ориентрани нагласи и потребности на студентите;

- конструира се учебна среда, която мотивира и предразполага към развитие на потенциала,

- ситуира се такъв модел, в който студентите да развиват, упражняват и формират педагогически модели на поведение;

- симулира се педагогически проблем, който студентите да разрешат, използвайки всички налични учебни, интелектуални и електронни ресурси.

Изследователска технология в методическия интерактивен модел на обучение

Първи етап: „Работа в общност“. В този етап студентите се налага да преодоляват свои образователни стереотипи и нагласи за пасивно академично слушане. Те влизат в роля на писател и рецензент по определена педагогическа тема. Комуникацията между рецензент и писател е активна и целеустремена, докато и двамата не създадат продукт, отговарящ на зададените предварително критерии. На този етап се развива оценка, самооценка, активизират се личностни

рефлексии, развива се различния тип интелигентност. Студентът е конструктор на собствения си успех, работейки в сътрудничество.

Втори етап: „Оценъчна рефлексия“. В този етап студентите презентират свои тематични продукти и биват оценявани от студентско жури по определени критерии. Журито се определя на ротационен принцип. Студентите освен, че развиват умения за публично говорене и управление на аудиторията, развиват и умения за формиращо и развиващо оценяване. Интерактивният методически модел предоставя възможност студентите да влизат в по-широки и различни ролеви отношения, които са рамкирани чрез критерии и изисквания.

Трети етап: „Саморефлексивен въпросник“. В този етап студентите отговарят на въпроси с отворен отговор. Необходимо е да оценят технологията на академичното обучение, да предложат идеи, да оценят собственото си развитие в педагогическата наука и личностната рефлексия към професията. Този етап се оказва най-труден за студентите - именно тук се проявява метаморфозата по отношение на технологията на обучаване и на учене. Тук студентите оценяват с високи стойности технологията на обучаване. Тяхната оценъчна саморефлексия е силно изострена и оценяват своето развитие с думите – „сега мога да се справя още по-добре.“ Във всеки един от етапите изследователската характеристика дава възможност да се въздейства върху определен елемент от модела, така че да се засили/забави, да се отложи/забърза дадено действие, резултат или процес.

Заключение.

В заключение могат да бъдат формулирани следните изводи:

1. В резултат на използване на методическия интерактивен модел с изследователски характер се променят образователните нагласи на студентите. Променят се образователните стереотипи за участие в учебния процес или избирателно включване в него.

2. Изследователските характеристики на интерактивното обучение се свързват със саморефлексията на няколко нива: - преподаване; – учене/научаване; - конструктори на педагогическо общуване;- оценяване/самооценяване.

3. Прилагането на изследователски интерактивен обучителен модел повишава научно-изследователската културата на студентите, както и нивото на тяхното личностно-професионално общуване.

Литература:

Bruner, J. S. (1966). *Toward a Theory of Instruction*. Cambridge: Harvard University Press.

Doncheva, Yul, (2016). Reflective characteristics of the interactive educational environment in elementary school. // National Military University.

Gardner, X. (2014). *Multiple Intelligences*. Ed. East West.

Gurova, V. et al. (2006). *Interactivity in the learning process*. S

Ivanov, I. (2005). *Interactive training methods*. // Anniversary Scientific Conference with International Participation 50 Years DIPKU - Varna on "Education and Qualification of Pedagogical Staff - Development and Projections in the 21st Century".

Kashlev, S. (2004). *Interactive methods of teaching pedagogy*. Minsk.

Neminska, R. (2015). *Simulation based pedagogical training*. Stara Zagora.

Neminska, R. (2017). *Research Education in Academic Environment (Scientific Theoretical Reflection)*. *Pedagogy*, 5.

Neminska, R. (2016). *Research Approach in the Curricula of Primary Education*. *Pedagogy*, 7.

Radev, Pl. (2005). *General school didactics, or events, situations, objects, subjects, constructs and references in the school training and education*. Plovdiv: University Publishing House "Paisius of Hilendar".

Author Info:

Assoc.prof. *Рутяна Илчева Neminska*, PhD

Trakia University - Stara Zagora

Faculty of Education

E-mal: neminska@abv.bg